

תורת הקרבנות

גליון חודשי ללומדי סדר קדשים אליבא דהלכתא

י"ל ע"י מערכת "תורת הקרבנות" בנשיאות הרבנים הגאונים:

רבי ברוך שמואל הכהן דויטש, רבי דוד כהן, רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג, רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

בגליון:

עיונים בהלכה - עמ' 1

בענין איסור פרוע ראש בגידול פיאזת ממחן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

גפן של זהב - עמ' 3

השתחוואה בקרבן נדבה

סדר התנופה בקרבנות

הטלת מום בתמורת חטאת

מהו 'פתח אהל מועד'

טבלת קרבנות בהמה ועוף עמ' 4-5

תגובות לגיונות קודמים - עמ' 6

מקום נתינת דם חטאת חיצונה בקרבנות המזבח

חיוב נשים בבנין בית המקדש

בדין עבודה בקדשים

אמירת פתיחת המזמור בשיר של יום

השתחוואה בנשים ביום הכיפורים

עמידת הכהן גדול בין הברדים בעת ההזאות

שהחיינו בהבאת מנחה 'מן החדש'

הבאת חטאת קודם יום הכיפורים

עשיית יו"ט בשעה שיוצא בשלום מן הקודש

אכילת הכהן גדול מקרבנות יום הכיפורים

יסוד המזבח - עמ' 11

מקום מתן הדם בחטאות הפנימיות

שו"ת בדיני הקודש והמקדש - עמ' 12

עיונים בהלכה

בענין איסור פרוע ראש בגידול פיאזת

מחן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

נמסר על ידי תלמידו הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א

ביום חמישי לסדר וירא חשון תשס"ב - בחזרה מתפלת מנחה, פתח רבינו ואמר:

כידוע אסור לכהן לעבוד בבית המקדש פרוע ראש, ואם עבד פרוע ראש חייב מיתה בידי שמים (רמב"ם ב"את מקדש א', ט-י"א). גם לישראל אסור להיכנס למקדש פרוע ראש (רמב"ם שם הי"ז').

שאלני אחד², לכאורה מי שמגדל פיאזת³ הוא בכלל פרוע ראש⁴ ואסור להיכנס לבית המקדש, וכן לעבוד עבודה עם פיאזת מגודלות.

¹ "אע"פ שאינו באזהרה, (אלא) שאין זה כבוד ומורא לבית הגדול הקדוש שיכנס בו מנוול". [ההערות נכתבו בלשונם ע"י הג"ר בן ציון הכהן קוק שליט"א].

² ראה חשוקי חמד לגיטין (נ"ח, א') שכותב ששאל זאת לרבינו.

³ פשוט הוא דפיונות הם ג"כ בכלל הראש. שהרי נקראו "פאת ראשכם" כלומר שהם קצה וסוף הראש. העירני בני הרב אברהם הרי הזקן איננו בכלל הראש ואין איסור להיכנס בזקן מגודל ואדרבה נשתבח בו "זקן אהרן שיורד על פי מדותיו" (תהילים קל"ג, ב'), ולהאמור יש לכהן לספר את הפאות עד למטה מהאוזן שהוא מקום פאת הראש (כמבואר בשו"ע יו"ד קפ"א, ט'), ומשם ואילך לגדל זקן על פי מדותיו.

והנה אמר לי הגאון הגר"ח קניבסקי שליט"א: כתוב ברמב"ן שכהן שאין לו זקן פסול לעבודה. עכ"ד.

הרמב"ן הוא בפרשת ראה (דברים י"ד, א') "בנים אתם לה"א לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת" והנה אזהרה זו נאמרה כבר לכהנים בפרשת אמור (ויקרא כ"א, ה') "לא יקרחו קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו ובבשרם לא ישרטו שרטת" וכתב הרמב"ן (דברים שם) "ועל דעת רבותינו בקידושין (ל"ו, א') בשניהם אינה אלא על המת. ויתכן שתהיה המצוה הראשונה בכהנים לאמר שאם היה כהן מקורח ומגודד איננו ראוי לעבודה כמו שאמר שם ולא יחללו שם אלהיהם והנה עבודתם מחוללת".

ביאור דבריו: קבלת חז"ל היא על מעשה האיסור "לא יקרחו, לא יגלחו, לא ישרטו" שהוא רק על מת, אבל מסיום הכתוב "ולא יחללו" למדנו שמלבד האיסור, הכהן נפסל בהן, כלומר כהן שהוא מקורח או מגולח פסול לעבודה. ונראה פשוט שהפסול אפילו שלא קרח על מת, ואפילו שלא בתער, דלענין מום מה נפ"מ אם הוא על מת או שלא בתער.

שאלתי:

המנ"ח (קמ"ט, ז) אומר שלדעת הרמב"ם⁷ כל שיש בשיער כדי לכוף ראשו לצד עיקרו הו"ל פרוע ראש.

תשובת רבינו:

היסוד הוא שיער תוך ל' [כלומר לא יתכן מי שיחלוק לומר ששיער בתוך ל' הו"ל פרוע ראש - שהרי זו גמ' מפורשת כנ"ל - ובשיער זה יש ד' פעמים כדי לכוף]⁸.

שאלה: האם אסור להיכנס לעזרה מגודל בלורית.

תשובת רבינו: **אין הכי נמי.**

שאלתי: אולי האיסור דוקא דרך ניוול, משא"כ כשמגדל בלורית לנוי אין בזה איסור.⁹

השיב רבינו: **איני יודע מה אתה שח**¹⁰.

⁷ דאיתא בנזיר (ל"ט, ב') "נזיר שגילחוהו ליסטים ושיירו בו כדי לכוף ראשו לצד עיקרו אינו סותר" משום שלא עבר על "תער לא יעבור על ראשו". דכיון שנשאר כדי לכוף אין זה דומיא דתער. ודעת הרמב"ם (נזיר ה', י"א) שגם לא ביטל העשה "קדוש יהיה גדל פרע שיער ראשו" דבכה"ג הו"ל פרע. ודעת תוס' (ל"ט, ב' ד"ה ת"ר) שמבטל עשה זו, שאין זה פרע.

⁸ שוב התבוננתי שגם המנ"ח ודאי מודה בכל הנ"ל, ומש"כ שאם הניח כדי לכוף ראשו לצד עיקרו הו"ל פרוע ראש לדעת הרמב"ם, הוא נידון אחר: הרי ראשי לשייר שיער שלושים יום ולהיכנס כן לעזרה, ולא יעלה על הדעת שישיר רעמת שיער גדולה ויספר אותה כל שלושים מעט, ויוכל להיכנס לעזרה. וע"כ שיש גודל מסוים שרק ממנו מותר לשייר שיער שלושים יום. ועל כך אומר המנ"ח דלדעת תוס' יכול למנות שלושים יום גם משיער בגודל לכוף ראשו לצד עיקרו, שעדיין אינו "פרע" ורק ביותר משיעור זה אסור לשייר שלושים יום, ואילו לדעת הרמב"ם צריך שלושים יום מגודל של שיער קצר פחות מכדי לכוף ראשו לצד עיקרו [לפ"ז אם מסתפר אחת לשלושים יום, יש לו לשייר בשעת התספורת - גם פיאות הראש - פחות מכדי לכוף, וצ"ל שהרמב"ם לשיטתו דס"ל שגם בפחות מכדי לכוף אינו עובר משום הקפת הראש אלא בתער (השיטה הראשונה בשו"ע הנ"ל)].

והנה ב"שיעורי הדף" עמ"ס סנהדרין (כ"ב, ב') תמה מאד ע"ד המנ"ח אליבא דתוס' אטו יהיה מותר לכהן להיכנס אפי' מגודל בהרבה שיער אם שמגלחו מעט כל שלושים יום. ולהאמור גם לתוס' אסור שיהיה פרע, וכל המחלוקת היא מאיזה שיעור של שיער מונים את השלושים יום.

⁹ כמבואר בר"מ (שם א', י"ז) שהאיסור ליכנס למקדש "דרך ניוול ... אבל ישראל שגדל שיערו עד שנעשה מחלפות ולא הי' דרך ניוול הר"ז מותר ליכנס לעזרת ישראל". משא"כ פיאות נראה שאין מגדלים אותן ליופי, אלא רק לשם מצוה.

¹⁰ נראה כוונת רבינו לכהן שהאיסור הוא "גדל פרע" ואסור אפי' שלא דרך ניוול, אולם בישראל שאינו אלא משום מורא מקדש, מודה רבינו שאינו אסור אלא רק דרך ניוול, משא"כ כשמגדל לנוי.

רבינו הסכים עם ההערה והוסיף ואמר: זה דבר פלא. הרי הכהנים היו עובדים במשמרתם, וכל ישראל היו נכנסים לעזרה בעלייה לרגל, וחיזוש הוא לומר שבזמן בית המקדש היה אסור לגדל פיאות.

שיעור גידול פרע

שאלתי לרבינו:

האם כהן צריך לעבור על "לא תקיפו פאת ראשכם" כדי שיוכל לעבוד, וכן ישראל כדי שיוכל לעלות לרגל.

תשובת רבינו:

שיעור פרוע ראש הוא בגידול שיער שלושים יום (כמבואר תענית י"ז, א', וסנהדרין כ"ב, ב' ונפסק ברמב"ם הנ"ל הי"א), **שיעור פיאות הראש הוא בגודל כדי לכוף ראשו לצד עיקרו, שאם שייר שיער בגודל זה, אינו עובר בלא תקיפו** (שו"ע יו"ד קפ"א, ג'⁵) **ומעתה אין הכהן צריך להקיף פאת ראשו, שהרי יכול לשייר פיאות בגודל של שיער פחות משלושים יום, שיש בזה "כדי לכוף" ואינו "פרע ראש".**

אמנם בדברי הרמב"ן לא נזכר מגולח אבל באותו פסוק הרי נזכר "ופאת זקנם לא יגלחו", ויותר מפורש כן באבן עזרא (ויקרא כ"א, ה') "וטעם הזהירם כי ראש מוקרח וזקן מגולח ובשר שרוט לא ישמש לפני השם". והמנ"ח (תס"ז קומץ למנחה) התפלל על הרמב"ן דבגמ' בבכורות (מ"ג, ב') מבואר שפסול קרח הוא משום אינו שווה בזרעו של אהרן וא"כ אינו מחלל עבודה.

⁵ אפי' פרוע מקצת הראש עובר בלאו, כמו שהוכיח המנ"ח ר"פ שמיני (קמ"ט, ז) "דגם שערה אחת נקרא פרע ואין מבואר חילוק הרבה שערות או שערה אחת".

⁵ "אינו חייב אלא בתער, ויש אוסרים במספרים כעין תער ויש לחוש לדבריהם" ושיעור מספריים כעין תער ביאר הש"ך (שם) דהיינו סמוך לבשר, וכשיש כדי לכוף ראשו לצד עיקרו אין זה כעין תער כמבואר בנזיר (ל"ט, א').

⁶ כמבואר בנזיר (ל"ט, ב') "וקים להו לרבנן כל שבעה יומין אתיא מזייה כדי לכוף ראשו לעקרו".

ספרים חדשים בהלכות הקודש והמקדש

קובץ תורני "תורת הקרבנות" - על מסכת זבחים [קובץ ב']. סיכומי הלכות עם מקורות על חלקים נרחבים מהמסכת, כולל הלכות רבות מדיני ארבע עבודות, עניני מחשבות הפוסלות בקרבן, דיני קרבן עכו"ם ועוד. כ-230 עמודים מאת לומדי כולל "בית הלל" בני ברק.

יצא לאור בס"ד ע"י קרן 'לאסוקי שמעתתא' שע"י המכון - הקרן לעידוד כתיבת סיכומי הלכה בעניני הקודש והמקדש.

קונטרס "הנחמדים מזהב ומפז רב" - על מסכת זבחים. כולל דינים העולים מסוגיות הגמ' לפרטי פרטים, בירורי הלכה עמוקים בעניני המסכת, וכן דיני קדימה בקרבנות ובשאר מצוות. [מהדורת ביקורת]. נכתב על ידי הרה"ג רבי דוד מאיר הכהן שבדרון שליט"א מלומדי כולל 'עבודת הקרבנות'. ניתן להשיג אצל המחבר בטל': 077-7123350

גפן של זהב

קושיות ותמיהות בהלכה

המינים שאף לפי"ד הראשונים וכן מנהגינו, שמניפין לכל ד' קצוות העולם, מ"מ אין זה מעיקר הדין אלא תקנה או מנהג שנהגו [ע"ש ברא"ש הנז'], וה"נ בתנופה בקרבנות יש לדון האם זהו מעיקר הדין או דמעיקר הדין סגי בהנפה לב' צדדין ותקנו או נהגו להניף לכל ד' צדדין, ובמיוחד לפמש"כ תוס' שם בדף סב ע"א ד"ה כדי, שלא בכל המקומות עשו תנופה רק לצדדין.

***

הרה"ג רבי ישראל אריה אויערבאך שליט"א

הטלת מום בתמורת חטאת

בגמ' תמורה כ"א מבואר דמטיל מום בתמורת בכור ומעשר אינו לוקה כיון דלא קאי להקרבה. ולכאורה ה"ה בולד המעושרת לפי מה דמבואר שם י"ח ע"ב דאינו קרב וכן פסק הרמב"ם בפ"ד מתמורה, דדומה לתמורת בכור ומעשר דהיה מותר להטיל בו מום. ולכאורה גם במטיל מום בתמורת חטאת דלמיתה אזלא או בולד חטאת כיון דאינם קרבים אינו לוקה. וברמב"ם פ"א מאיסורי מזבח ה"ט אחד המטיל מום בקדשים עצמן או בתמורתן חוץ מן הבכור ומן המעשר שהמטיל מום בתמורתן אינו לוקה לפי שאינן ראויין לקרבן כמו שיתבאר במקומו. עכ"ל הרי שכתב הרמב"ם כל התמורות חוץ מן הבכור א"כ משמע דבתמורת חטאת לוקה וצ"ע.

***

מחו 'פתח אהל מועד'

בזבחים ל"ב תוד"ה ובטמאים [המתחיל בדף ל"א ע"ב] חידשו התוס' דהא דגזרו על טבול יום שלא יכנס למחנה לוי, היינו רק בעזרת נשים לפי שהוא מקום כניסה ויציאה לכל אדם. והקשו דא"כ למה היה צריך המצורע שראה קרי ביום השמיני לדחות איסור של טבול יום ולעמוד בשער ניקנור כדי להכניס ידיו לבהונות, הרי יכול להכנס משאר הלשכות ויכניס ידו לבהונות. וכתבו דלא אפשר משום דכתיב 'פתח אהל מועד' והיינו בשער ניקנור שהוא מכוון כנגדו. והיינו דבעינן שטהרת המצורע תהיה בפתח אהל מועד, וזה לא מתקיים רק כשעומד בשער ניקנור שהוא בצד מזרח כנגד פתח ההיכל ולא במקום אחר בעזרה.

וצ"ע טובא מהמבואר בזבחים נ"ה ע"ב דבקדשים קלים בעינן שתהא השחיטה בפתח אהל מועד, ומ"מ כל העזרה כולה כשרה לשחיטת קדשים קלים משום דעשו שני פשפשים בבית החליפות לצפון ולדרום כדי להכשיר את צד דרום וצפון כדי שגם הם יהיו בכלל פתח אהל מועד, וכן עשו לול קטן אחורי בית הכופרת כדי להכשיר את הצד המערבי שאחורי קודש הקדשים לשחיטת קדשים קלים, וע"י כל הפתחים הללו נחשבת כל העזרה 'פתח אהל מועד', וקשה דא"כ מאותו טעם תהיה כולה כשרה גם עמידת המצורע בכל הצדדים, ומה הפרש יש בין שני הדינים האלו דבתרוייהו כתיב פתח אהל מועד. וצ"ע.ג.

השתחוואה בקרבן נדבה

הרה"ג רבי יוסף שמעון פרסר שליט"א

בתוספתא בשקלים פ"ב הי"ז מבואר (לפי גירסת הגר"א שם, עיי"ש במנחת ביכורים) שכל המביא קרבן חובה חייב בהשתחוואה על גבי הקרבן, והיינו כגון קרבן חטאת ואשם.

ויש לעיין מאי שנא קרבן נדבה שאינו טעון השתחוואה, [ועי' באדרת אליהו פר' כי תבא, דכל היוצא מן המקדש צריך השתחוואה, וזה נראה דין השתחוואה נוסף מדיני המקדש ולא שייך למביא קרבן].

ויל"ע בדין עמידת הבעלים על הקרבן, המבואר בסוטה דף ח', שא"א לקרבנו של אדם קרב אלא א"כ עומד על גביו, האם הוא ג"כ רק בקרבן חובה, דבגמ' בסוטה שם מצינו זה רק לגבי קרבן מחוס"כ, וכן בתענית דף כ"ו ע"א לענין קרבן עולת התמיד, [ומש"כ ברש"י בתמורה דף ל"ב ע"ב דין עמידה לגבי עולה, יתכן שהוא רק בעולת חובה כעולת ראייה], ולא מצינו להדיא שגם בקרבן נדבה יש דין עמידה על הקרבן.

ואם באמת גם בקרבן נדבה יש דין עמידה של הבעלים על הקרבן, צ"ב מאי שנא לענין השתחוואה שהוא רק בקרבן חובה, וצ"ת.

***

סדר התנופה בקרבנות

הרה"ג רבי בנימין גרוסברד שליט"א

תנן במנחות דף סא ע"א, 'כיצד הוא עושה וכו' מוליק ומביא מעלה ומוריד'. והנה דעת רש"י בדף פב ע"א ד"ה מוליק ומביא, שתנופה הוא לד' רוחות העולם והיינו לששה קצוות [וכמו שנהגו בארבעת המינים עי' ברא"ש סוכה פ"ג סו"ס כו ובטור סי' תרנא], ודעת הרמב"ם פ"ט ממעשה הקרבנות ה"ז שרק מוליק ומביא לב' צדדין כמש"כ שם הרדב"ז ע"ש. ויש לדון לפי"ד הרמב"ם האם יש שתי צדדין מסויימין שלשם צריך להוליק ולהביא או שיכול להניף לאיזה צדדים שירצה.

עוד יל"ד לפי"ד הרמב"ם, מה הדין אם יניף לג' או לד' צדדין האם עובר על בל תוסיף, די"ל דהוי כמו זורק דם על קרן נוספת דעובר על בל תוסיף, אך אפשר דהוי כמי שעושה את המצוה ב' פעמים דכתבו התוס' בר"ה דף טז ע"ב ד"ה תוקעין שאין בכה"ג בל תוסיף, ויש לדון עוד לאידך גיסא שאם אין צריך להניף ליותר משתי רוחות אם עבר והניף אין לזה כלל שם תנופה, ולא יעבור כלל על בל תוסיף, ובפרט אי נימא שיש שתי צדדין מסויימין שלשם צריך להניף, אם כן אם הניף לצדדין אחרים אין זה כלום ואינו עובר בכה"ג בבל תוסיף.

ולפי"ד רש"י שמניף לכל ד' רוחות העולם, יל"ע האם זהו מעיקר דין תורה או שמעיקר הדין סגי במוליק ומביא לב' צדדין וכדעת הרמב"ם, אלא שחכמים תקנו להניף לכל ד' צדדין, וכמו בארבעת

טבלת קרבנות הבהמה (המספרים מציינים להערות שבעמוד הבא)

הבשר	וסכים	שפיכת שיריים ביסוד	מתן הדם למעלה / למטה מחוט הסיקרא	הולכת הדם למזבח	שחיטה וקבלת הדם	סמיכה	חובה/נדבה	גיל	מין	סוג	שם הקרבן	סוג הקרבן
מוקטר כליל (10)	כן	דרומי	2 שנה 4 למטה קרבן מו' צפ' וקרבן מע' דר'	חיצון	בצפון	כן	נדבה	(7)	זכר	בקר וצאן או עוף (20)	עולת נדבה, (ויקרא א, ב) נדר מעשה הקרבנות יד, א קרבן הגר (במדבר מו, יד) מחו"כ א, ב איסו"כ יג, ה	עולת יחיד
										בקר וצאן י"א גם עוף	עולת נזיר טהור (שמות כג, דברים מו) בשווי מעה כסף חגיגה א, א	
										כבש	עולת יולדת (8) (ויקרא יב, ו) שנגות י מחו"כ א איסו"כ י עולת מצורע (8) (ויקרא יד, י) שנגות י, ג מחו"כ א, ג עולת כה"ג יוה"כ (ויקרא מו, כד) עבודת יוה"כ ד, ב (18)	
	כן	דרומי	2 שנה 4 למטה קרבן מו' צפ' וקרבן מע' דר'	חיצון	בצפון	לא	חובה	(3)	זכר	כבש	עולת תמיד (במדבר כח, ד) תמידין ומוספין א, א	עולת צבור
										פר	פר ע"ז (במדבר מו, כד) שנגות יב, א	
										בקר וצאן	קיץ המזבח (ויקרא א, ב) שקלים ב, ב, ד, מ	
(11)	לא	דרומי	4 מתנות למעלה	חיצון	בצפון	כן	חובה	(3)	נקבה	כבשה/שעירה	חטאת יחיד (ויקרא כח, לב) שנגות א, א	חטאת יחיד
										שעירה	עולה ויורד (8) (ויקרא ז, יא) שנגות י יא שבעות א-ו מ	
										כבשה	חטאת יחיד ע"ז (במדבר מו, כז) עכו"מ ג שנגות א, ד חטאת נזיר טהור (במדבר ו, יד) נזירות ח, א	
	לא	מערבי	11 מתנות (16)	פנימי	בצפון	כן	חובה	(2)	זכר	פר	פר כהן משיח (ויקרא ד, ג) שנגות א, ד, מ, א	חטאת צבור
										פר	פר כה"ג יוה"כ (ויקרא מו, יא) עבודת יוה"כ ד, א	
										פר	פר העלם דבר (ויקרא ד, יד) שנגות יב, א	
לא	מערבי	27 מתנות (17)	פנימי	בצפון	לא	חובה	(5)	זכר	שעיר עזים	שעירי ע"ז (במדבר מו, כד) שנגות יב, א	חטאת צבור	
									שעיר עזים	השעיר לה' (ויקרא מו, מו) עבודת יוה"כ ד, ב		
									שעיר עזים	ר"ח ומועדות (במדבר כח, כט) תמידין ומוספין ו - טבלת המוספין (18)		
לא	דרומי	4 מתנות למעלה	חיצון	בצפון	כן	חובה	(4)	זכר	איל	אשם גזילות (ויקרא ה, במדבר ה) שנגות ז, ז	אשם (יחיד)	
									בשווי 2 סלעים	אשם מעילות (ויקרא ה, ג) מעילה א, ג		
										אשם תלוי (ויקרא ה, יח) שנגות א, א		
כבש	אשם נזיר טמא (במדבר ו, יב) נזירות ו, יא	אשם מצורע (ויקרא יד, י) מומ"צ יא מחו"כ ד, ב										
(11)	כן	דרומי	2 שנה 4 כנ"ל	חיצון	בצפון	לא	חובת היום	(3)	זכר	2 כבשים	כבשי עצרת (ויקרא כג, יט) תמידין ומוספין ח, א (18)	שלמי
										שלמי	שלמים נדבה, (ויקרא ז, מו) מעשה הקרבנות יד, א	
										שלמי יחיד	שלמי תודה (ויקרא ז, יב) מעשה הקרבנות מ, ה	
(12)	כן	דרומי	2 שנה 4 למטה קרבן מו' צפ' וקרבן מע' דר'	חיצון	בכל מקום בעזרה	כן	נדבה	(7)	זכר/נקבה	בקר וצאן	שלמי חגיגה (שמות יב, יד) בשווי שתי מעות כסף חגיגה א, א	קדשים קלים
										איל	שלמי נזיר טהור (במדבר ו, יד) נזירות ח, א	
										בקר וצאן	בכור (שמות יג, דברים מו) בכורות א, ב	
										כבש/עז	מעשר בהמה (ויקרא כו, לב) בכורות ג, ה	
(13)	לא	דרומי	זריקה אחת כנגד היסוד	חיצון	בכל מקום בעזרה	לא	חובה	(7)	זכר/נקבה	בקר וצאן	פסח (במדבר כח, דברים מו) קרבן פסח א, א	קדשים קלים
										בקר וצאן	מעשר בהמה (ויקרא כו, לב) בכורות ג, ה	
										כבש/עז	פסח (במדבר כח, דברים מו) קרבן פסח א, א	

* יפרים ושעירים הנחשפים

הערות

בקר

- (1) עגל, עגלה: עד סוף שנה ראשונה. (ניתן להביאם בנדרים ונדבות).
- (2) פר, פרה: מתחילת החודש השני [י"א הראשון] בשנה השניה עד סוף השנה השלישית, [י"א רק בשנה השלישית, ובשנה השניה נקרא בן בקר].

צאן

- (3) כבש, כבשה: עד סוף שנה ראשונה.
- (4) איל (כבש זכר): מתחילת החודש השני בשנה השניה עד סוף השנה.
- (5) שעיר עזים, שעירה [הביאים בחובה]: עד סוף שנה ראשונה.
- (6) שעיר, שעירה: מתחילת החודש השני [י"א הראשון] בשנה השניה עד סוף השנה. ובשנה הראשונה נקרא עד או גדי עזים. (ניתן להביאם בנדרים ונדבות).
- (7) אחד מכל הסוגים הנ"ל (1) – (6). וכולל גם פלגס (חודש ראשון בשנתו השניה).
- (8) בעשירות. בדלות: שתי תורים או שני בני יונה אחד לחמאת ואחד לעולה (ראה מבבל 20). בדלי דלות (עולה ויורד): מנחת חומא.

עוף

- (9) בני יונה: קטנים, מזמן שכשעקר מהם נוצה מתמלא עיקרה דם, עד שנוצותיהם מצהיבות. (נלמב"ם איסור ג' ב כשרים מיום שנולדו). תורים: גדולים, מזמן שהצהיבו נוצותיהם.
- (10) לאחר הפשט וניתוח (והוצאת גיד הנשה), העור שייך לכהני המשמר, ועל הרגלים לכל המשמרות.
- (11) הבשר נאכל לכהנים זכרים, ליום ולילה, בעזרה. העור שייך לכהני המשמר, ועל הרגלים לכל המשמרות.
- (12) מניפין חזה ושוק ונאכלין לכהנים, באיל נזיר גם זרוע בשלה. השאר נאכל לכל טהור בירושלים, שלמים לשני ימים ולילה אחד. שלמי תודה ונזיר ליום ולילה, ויש בהם תוספת לחם. העור שייך לבעלים. (חלה אחת מכל סוג תרומה לכהן)
- (13) הבשר נאכל לכהנים, לשני ימים ולילה אחד, בירושלים. העור שייך לכהן שקיבל את הבכור.
- (14) הבשר נאכל לכל אדם טהור, בירושלים, לשני ימים ולילה אחד. העור שייך לבעלים.
- (15) הפסח נאכל למנויים, בירושלים, בליל ט"ו בניסן עד חצות הלילה. העור שייך לבעלים.
- (16) מזה 7 הזאות כנגד הפרוכת, ועוד 4 הזאות על ד' קרנות המזבח הפנימי בהיכל, סה"כ 11 הזאות. הבשר (מלבד האימורים) נשרף חוץ לשלש המחנות.
- (17) הכה"ג מזה 8 הזאות מדם הפר ו-8 מדם השעיר בקה"ק בין הבדים, וכן 8 מדם הפר ו-8 מדם השעיר בהיכל לפני הפרוכת. (סה"כ 16 מכל קרבן). אח"כ מערב דם הפר עם דם השעיר, ומזה 4 הזאות על ד' קרנות המזבח הפנימי בהיכל, ועוד 7 על גג (טהרו של) המזבח. סה"כ 27 הזאות לכל קרבן. הבשר (מלבד האימורים) נשרף חוץ לשלש המחנות.

(18) טבלת מוספי המועדים וחובות היום

עולה	מקור	סוג הבהמה לעולה	מין	חטאת	שלמי צבור
שבת	במדבר כח (מוספין)	שני כבשים	זכר	-	-
ר"ח, פסח (שבעה ימים), שבועות		שני פרים, איל אחד, שבעה כבשים			
ראש השנה, יו"כ (ביו"כ מביאים גם שעיר המשתלח משל ציבור. ופר לחמאת פנימית ואיל לעולה משל כהן גדול)		פר אחד, איל אחד, שבעה כבשים			
חג הסוכות (שבעה ימים)		7-13 פרים, שני אילים, 14 כבשים			
שמיני עצרת		פר אחד, איל אחד, שבעה כבשים			
עולת העומר (בט"ו בניסן עם מנחת העומר)	ויקרא כג (חובות היום)	כבש אחד		-	
קרבתות שעם הלחם (בשבועות)		פר אחד, שני אילים, שבעה כבשים		שעיר עזים	שני כבשים

(20) טבלת קרבנות העוף

(תורים ובני יונה [9], זכרים ונקבות, אפ"ל בעלי מום, אך לא מחוסרי איבר)

(עבודתם כשירה רק בכהן. בקינין - קריאת שם עולה וחמאת באחד משני זמנים, או בבעלים בשעת לקיחה או בכהן בשעת עשייה)

עולה	חטאת	סוג הקרבן ומביאיו
חובה (יחיד), ונדבה (יחיד ושותפים)	חובה (יחיד)	
נזיר טמא, זב, זבה; נדבה (אפ"ל עוף אחד) ועולת הגר (זוג עופות במקום בהמה) – בין בעשירות ובין בדלות. יולדת, מצורע טהור, עולה ויורד – בדלות.	יולדת, זב, זבה, נזיר טמא – בין בעשירות ובין בדלות. מצורע טהור, עולה ויורד – בדלות.	
(עומד על הסובב) בקרן דרומית מזרחית, למעלה מחוט הסיקרא	(עומד על רצפת העזרה) בקרן דר' מערבית, למטה מחוט הסיקרא	מקום המליקה
מולק בצפורן וחותר את השדרה והמפרקת בלי רוב הבשר, אח"כ חותר את הקנה והוושט (שני סימנים)	מולק בצפורן עד חיתוך רוב הקנה או רוב הוושט, ורוב בשר עמו (סימן אחד בלבד)	חותר הסימנים
-	מזה מהדם על קיר המזבח למטה מחוט הסיקרא; בקרן דר' מע'	הזאה
ממזה דם הראש והגוף על קיר המזבח (ואח"כ מדם הראש בלבד), למעלה מחוט הסיקרא, בקרן דרומית מזרחית. לא מיצה הגוף- פסול.	ממזה שירי הדם על יסוד המזבח, למטה מחוט הסיקרא. (נבחים טו: טד)	מיצוי הדם
מבדיל את הראש מהגוף, מולחו ומקטירו על המזבח	-	הבדלת הראש
מסיר המוראה והעור שעליה עם הנוצה והמעיים היוצאים עמה ומשליכים לבית הדשן. אח"כ משסע העוף מגבו בין שתי כנפיו, אך אינו קורעו לגמרי.	-	הקטרת הראש והנעשה במוראה
קרב כולו (מלבד החלקים המושלכים אל בית הדשן)	הבשר נאכל כולו - אין למזבח אלא דמו. בעזרה, ביום ההקרבה ובליילה שאחרי עד חצות, לזכרי כהונה.	אכילת הבשר

הטבלאות נערכו ונמסרו בחפץ לב על ידי הרב א. ז. ג. שליט"א

זכות הרבים קוראי הגליון תעמוד להצלחתו ויוכה לראות מהרה בבנין ציון וירושלים (הטבלאות היו למראה עיני מספר ת"ח, אולם אין לפסוק מתוכם הלכה למעשה, ושגיאות מי ביין)

בית יער הלבנון

תגובות לגליזנות קודמים

מקום נתינת דם חטאת חיצונה בקרנות המזבח

הרה"ג רבי אלחנן פישדוף שליט"א

בגליון 14 דן הגר"י אייזנבלאט שליט"א לגבי חטאות החיצוניות שניתנות על קרנות מזבח החיצון ואמרי' בזבחים נג. דלמ"ד אליבא דרבי שנותן מחוט הסקרא ולמעלה אמה אילך ואמה אילך דמ"מ מצוה בחודה, וכתב לדון בגופה של קרן אם גם מצוה בחודה.

ורציתי לציין שכבר דן בזה הח"ח בזבח תודה שם וגם הוא כתב שמסתימת הרמב"ם נראה שמצוה בחודה, וכן כתב גם לדייק מרש"י בסוגי' שם (בד"ה דכו"ע) שאין עדיפות לחודה בקרן עצמה אלא כל מקום קרוי קרן [ויש להעיר שגם ברש"י זבחים י: ד"ה ולטעמין אפשר קצת לדקדק כן עי"ש].

אמנם בהמשך דבריו חזר בו בדעת רש"י וכתב לתלות זה במח' רש"י ותוס' אהא דאמרי' בדף י: שחטאת יש בה מעלה דאיכא אצבע ואיכא קרן ואיכא חודה וכתב בשיטמ"ק שם וכ"ה בתוס' צב: דלאו דווקא קרן וחודה כי מאן דאית ליה קרן לית ליה חודה ומאן דאית ליה חודה לית ליה קרן אלא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, אבל ברש"י שם אין נראה שמפרש כן.

וכתב הז"ת ליישב קושיית התוס' דאתי אליבא דר"א בר"ש שאינה נעשית אלא בגופה של קרן ומלבד זאת מצוה בחודה, וכן כתב לבאר דעת רש"י שם [אמנם אכתי יש לדון בלשון רש"י שכתב 'כנגד חודה במשך מלמעלה למטה', ואולי כתב זאת רק גבי אשם שאם היה נעשה בחודה היה במשך מלמעלה למטה וכדעת רבי בחטאת, ויל"ע].

[אבל דע שאין להכריח מדברי תוס' דפליגי ע"ז כי אפשר שלא ניה"ל לבאר הגמ' לענין למצוה, אך ק"ק וכי עדיפא להו לפרש דלמר כדאית ליה ולמר כדאית ליה].

עוד יש לי להעיר לגבי מה שדייק הרב אייזנבלאט מתוס' נז. כהרמב"ם ממאי דמקשו דלמ"ד אמה אילך ואמה אילך איצטרין סביב שיתן בארבע רוחות, ולא הקשו כן למ"ד כנגד חודה אם נותן בגופה של קרן, הרי דלהאי מ"ד גם בקרן בעינן חודה, ומינה דה"ה למ"ד אמה אילך ואמה אילך גבי מצוה בחודה.

זה אינו מוכרח כי הנה אכתי תקשי אמאי לא הקשו אליבא דר"א בר"ש שנעשית בגופה של קרן ובהא כו"ע מודו שאי"צ חודה (עכ"פ לענין עיכובא), והנראה אפשר בזה דכל דברי התוס' שמדינא דסביב צריך ליתן אד' רוחות אי"צ אלא אם נותן על קיר המזבח אבל כשנותן בגופה של קרן יכול ליתן על ב' קרנות ברוח אחת, והביאור משום שרק כאשר נותן בקיר המזבח בעינן ד' רוחות לאחשובי לדם מסבב את המזבח, אבל אם מתייחסת הנתינה לקרן המזבח בהא גופא שניתן הדם על ד' קרנות המזבח חשיב סביב כי יש דם על בארבע פינות המזבח, הגע עצמך לשיטת רש"י שיכול לתת גם בגג הקרן ובדפנותיה הפנימיים וכי יחסר בזה שאינו סביב, אלא ע"כ שהקרן כולה מסבבת המזבח וגם כשנותן בדפנותיה מבחוץ הוי נתינה על הקרן ולכן חשיב סביב, ואיכא תרי גווני לסבב המזבח ע"ד קירותיו או ע"ד קרנותיו, (וראה דגם כאשר נותן ברשות קרנות על חודה

לכאור' אינו נתינה על שום קיר רק הוי סביב ע"י ד' פינות המזבח וה"נ י"ל בקרנות, דוק בזה).

ומ"מ אין להכריח מתוס' דבעינן חודה כי גם אם נמאן במש"כ, ע"כ צ"ל שנקטו התוס' אליבא דמ"ד אמה אילך כי הוא האופן הפשוט אבל ה"ה לכולהו, דאל"ה תיקשי עכ"פ מר"א בר"ש וכמשה"ק.

ואמנם הביא מתוס' נד: דמצוה בחודה גם בגופה של קרן, אבל מה שכתב להראות מההוא תוס' שלא הוכשר בכל הקרן אלא רק מבחוץ, הנה אחר שהביא מתוס' דמצוה בחודה גם בקרן עצמה כבר אין הכרע בתוס' היאך הוכשרה הקרן כי כל דברי התוס' שם רק לענין לכתחילה דודאי לא יעשו הקרנות חלולות בשביל אופן שאינו לכתחילה, וראיה לזה ממה שהזכירו התוס' כנגד חודה מבחוץ ולא כתבו דאפשר גם אמה אילך ואמה אילך (עכ"פ לחלק מהדעות).

***

חיוב נשים בבנין בית המקדש

הרה"ג רבי יעקב משה כהן שליט"א

בגליון 'תורת הקרבנות' 11 העיר הגאון ר' יעקב סטפנסקי שליט"א, איך למד הכס"מ מהא דהנשים עסקו בבניית המשכן דנשים מצוות בעשה דבניית המקדש, והא י"ל שלא עשו כן מחמת חובה. והוסיף דלכאורה ממה שטוו את העזים אין הוכחה דמחוייבות בזה, דהא דעת הזבח תודה שאין דין צביעה לשמה, וה"ה דהטויה אינה צריכה להיות לשמה. עכ"ד.

הנה בזבח תודה במנחות ריש פרק התכלת, באמת בתחלה נקט שלא צריך צביעה לשמה, אמנם בסוף הוכיח מהגמרא שצריך צביעה לשמה, וא"כ אדרבה אם צריך צביעה לשמה נראה שגם טויה לשמה צריך, כיון שמוכח מתוס' במנחות מ"ב ע"ב שבציצית אין דין לצבוע לשמה כמו שאין דין לטוות לשמה, וא"כ אם יש דין לצבוע לשמה בודאי שיש דין לעשות טויה לשמה, ואתי שפיר מש"כ הכס"מ להוכיח מזה שהנשים טוו שיש לנשים חובה לסייע בבניית המקדש.

***

בדין עבודה בקדשים

הרה"ג רבי מיכאל מאיר שליט"א

בענין מה שדנו בגליון 14 בדין המניח דבר על בהמת חולין ואח"כ מקדישה אי עובר משום "לא תעבוד".

לכאורה יש להביא ראיה מפסחים סו: דהביאו סכין על הבהמה, ופרין הגמ' והא קעביד עבודה בקדשים.

ובתירוץ הגמ' דעבדי כהלל, כתב רש"י דלא מקדשי לקרבנן עד דמייתי לעזרה. ואי נימא דאין איסור שהחפץ מונח קודם ההקדש, היה סגי שיניח הסכין ואח"כ יקדיש אפילו קודם ההבאה לעזרה.

אמנם יש לדחות דדברי רש"י קאי על הלל, והוא כדי שלא יבוא לידי איסור מעילה הקדיש רק בעזרה, והגמ' רק באה לומר שהם עשו כמו הלל, אבל אה"נ מצד "לא תעבוד" היה סגי גם בהקדיש מקודם.

***

אמירת פתיחת המזמור בשיר של יום

הרה"ג רבי יצחק ליסיצין שליט"א

בגליון תורת הקרבנות 13 כתב הר"ש ברים שפתיחת המזמורים אינה מכלל המזמור. ומצינו עוד כזאת באבודרהם (שחירת של חול, אחרי שיר של יום) שיש שנוהגין לומר בימות העומר מזמור שיר אלקים יחננו ויברכנו, מפני שיש בו מ"ט תיבות חוץ מן הפסוק הראשון שהוא פתיחת המזמור, והם כנגד מ"ט ימי העומר. ועוד יש בו שבעה פסוקים חוץ מן הפסוק הראשון והם כנגד שבעה שבועות. ע"כ. ומ"מ היו אומרים גם את הפסוק הראשון.

ומצינו במנהגי שערי דורא (שנדמ"ח מכת"י) שהיו נוהגים לומר בפסח פרק מזמור לתודה ומדלגין תיבות מזמור לתודה, שלא יהא כמביא תודה, וכמו שביו"ט נהגו לדלג תיבות מזמור שיר ליום השבת, ע"כ. ונראה דס"ל ככל בו שבכתובים מותר לומר חצי פסוק.

והנה הראני גיסי הרב מאיר בהגר"ז שפירא שליט"א דבפסיקתא רבתי (פרשה ב' אות ד', ובילקוט תהלים תשיג) איתא שאמר הקב"ה לדוד אע"פ שאתה מת אין שמך זז מביתי לעולם אלא על כל קרבן וקרבן הם מזכירים שמך ואומרים שירים משלך מזמור לדוד. ע"כ. לכאן מפורש להדיא שהיו אומרים הלויים ביום הראשון גם את הפתיחה "לדוד מזמור".

אך צ"ב מש"א שעל כל קרבן וקרבן מזכירים שמך, הרי בשיר שאר הימים אין נזכר שמו, וגם בקרבנות יחיד אין מזכירים שמו. אלא צ"ל דמיירי רק בקרבנות ציבור, וסגי כשאומרים שירים משלך להחשב שמזכירים שמו, ואין מזה הכרח שאמרו פתיחת המזמורים.

אך את"ל שלא היו אומרים במקדש הפתיחה, איך אמרין בשני וחמישי 'שבו היו הלויים אומרים בביהמ"ק שיר מזמור לבני קרח', או 'למנצח על הגתית לאסף', הא שקר הוא, וביכלתנו לדלג פסוק שלם, אלא מוכח שאמרוהו.

***

השתחוואה בנשים ביום הכיפורים

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג שליט"א

בגליון 15 תמה ידידי הרה"ג רבי יוסף שמעון פרסר שליט"א על דברי הגר"ח שרק מי שהיה בעזרה היה לו דין השתחוואה, משו"ת הרדב"ז שהשתחוואה היתה משום שמיעת השם, ומה לי אם הוא בעזרה או מחוצה לה.

הנה בירושלמי יומא פ"ד ה"ז אמרו דבשמיעת השם הקרובים היו נופלים על פניהם, והרחוקין היו אומרים ברוך שם וכו'. והרדב"ז לשי' ביאר דהרחוקין לא שמעו את השם ולכן לא השתחוו.

אך בספר שי לתורה על ימים נוראים עמ' שי"ב כתב דהגרמ"ד ביאר בשם הגר"ז - באופן אחר, דלכן נקטו במשנה והכהנים והעם העומדים בעזרה וכו', משום דחיוב השתחוואה היה אמנם משום שמיעת השם, אך ההשתחוואה היתה רק בעזרה שהוא מקום השראת השכינה, וכ"כ בספר מאורי המועדים ח"א עמ' קכ"א, והובא במשנת חיים שמות סי' ס"ב אות ב', ועי' בחי' הגר"ז סוטה מ' ב'. והן הן דברי הגר"ח.

***

הרה"ג רבי ישראל אויערבאך שליט"א

לכבוד מערכת תורת הקרבנות

נזדמן לידי העלון הנכבד שיוצא על ידכם וראיתיו מלא מזן אל זן בחידושים והערות וספקות נפלאים. ואכן דרך זו של לימוד קדשים להלכה ולמעשה כשאר מקצועות התורה שנוגעים למעשה, מעוררת מאד את הציפיה לבנין בית קדשנו ותפארתנו במהרה בימינו אמן.

מה שתמה הרה"ג יוסף שמעון פרסר שליט"א בגליון 15 על דברי הגר"ח מבריסק בנוגע להשתחויה של נשים בכורעים, שאמר הגר"ח דהואיל ונשים לא היו בעזרה ממילא לא היה עליהם חיוב כריעה. ותמה הרה"ג הנ"ל דמבואר ברדב"ז דלאו דוקא העומדים בעזרה אלא כל מי ששומע שם המפורש חייב בהשתחויה וממילא נשים שעמדו בעזרת נשים היו גם צריכים לכרוע.

הנה כנראה סברת הגר"ח שלא שייך השתחוואה רק בעזרה שהיא נקראת לפני ה' ועזרת נשים אינו בכלל לפני ה' שהרי לא נתקדשה, ועיין ברש"י יומא כ"א ע"א ד"ה הכי קאמר "דכשהיו משתחיים באים למזרח המזבח ומשתחיים לפני ההיכל", והיינו שהשתחויה צריכה להיות לפני ה' כנגד ההיכל, וא"כ בעזרת נשים שלא נתקדשה וגם שהיתה נמוכה ולא היו רואים את ההיכל יתכן שלא שייך שם כלל השתחוואה.

ומה שמביא מהרדב"ז עיינתי ברדב"ז שם ולא מצאתי שכותב שגם מחוץ לעזרה שייך השתחוואה, אלא כתב שרק מי ששומע את השם מפי הכהן גדול מתחייב בהשתחויה אבל מי שנמצא שם ואינו שומע רק רואה את הקרובים משתחיים אינו חייב בהשתחויה רק באמירת בשכמל"ו, אבל יתכן דשפיר מודה לדברי הגר"ח דחוץ לעזרה לא שייך השתחויה וכונתו הקרובים והרחוקים בתוך העזרה. וגם לפי הבנת הרה"ג הנ"ל דגם בעזרת נשים שייך השתחוואה, מ"מ מסתמא בעזרת נשים שהיתה נמוכה בט"ו מעלות מן העזרה והכהן גדול בעת הוידי היה עומד בין האולם למזבח ובינו לבין העומדים בעזרת נשים היה עם רב עומדים צפופים מסתמא לא שמעו את הכהן גדול וא"כ גם לפי דברי הרדב"ז לא נתחייבו בהשתחוואה.

ועוד נראה שהנה במקור הדברים בקידושין נ"ב כתבו התוס' שלא מצינו שום איסור לנשים להכנס לעזרה אלא שבזיא מילתא להכנס להתקדש, וא"כ מנ"ל שלא נכנסו נשים לעזרה

שהחיינו בהבאת מנחה 'מן החדש'

הרה"ג רבי אברהם גודמן שליט"א

במה שהעיר הרה"ג ר' איתמר טעפ שליט"א על מה שהרמב"ם כתב שהחיינו רק על הבאת מנחה מתבואה חדשה, נראה שלשיטתו ברכה זו לא היתה על מצות הבאת הקרבן אלא על התבואה החדשה כמו שמברכים על פירות חדשים, ולכן לא הזכיר הרמב"ם שהמקריב זבח מברך ברכה זו, וזה כשיטת ר' שמעיה בתוס' במנחות (עה: בד"ה היה), ונראה עוד שראשונים אלו לא גרסו בברייתא אלא הך בבא שהביאה הגמרא "היה עומד ומקריב מנחות וכו'" ומיושב קושית התוס' על ר' שמעיה.

***

הרה"ג רבי יצחק לויסצין שליט"א

בענין מה שנתקשה הר"א טעפ במש"כ הרמב"ם פ"ז מתמידין הי"ח "וכל המקריב מנחה מן החדש תחילה מברך שהחיינו", מאי שנא חדש. וי"ל דכמו שמברכים על פרי חדש שמתחדש משנה לשנה, אע"פ שלא מכבר אכל ממנו מיבול שנה הקודמת, כי יש שמחה מתבואה חדשה, כך בשהחיינו בעשיית מצוות, כתבו תוס' סוכה מו. שתיקנו שהחיינו על מצוה שיש עליה שמחה, ולכן דוקא בהביאו מנחה מהחדש יש שמחה ומברך שהחיינו.

***

הבאת חטאת קודם יום הכיפורים

הרה"ג רבי אברהם גודמן שליט"א

מה שהסתפק הרה"ג ר' אליקים גולדוסר שליט"א אם היו מקריבים קרבנות לפני יוה"כ, הדבר מבואר מתוך דברי המושב זקנים בפרשת ויקרא (ו' ז'), והיות שכל הקטע חשוב מאוד אעתיק כל לשונו, וז"ל אחד לחטאת ואחד לעולה, ר"ת אלול כי בעוד שהיו קרבנות קרבין כיון שהגיע חודש אלול היה כל אחד מישראל חרד ושב מן העבירות שבידו שנאמר אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו, ועכשיו שאין לנו קרבנות כדי הוא לכל שיהא ירא וחרד ושב ולחדש מעשיו מר"ח אלול ואילך עכ"ל.

ומשמע שבאמת הקפידו להקריב קרבנות לפני ימי הדין, ויש להוסיף שיתכן שהתורה רימזה הענין הזה בשני קרבנות אלו היינו משום שהחטאת כולל כל הקרבנות חובה, והעולה מרמז על קרבנות נדבה שהיו מביאים לכפר על כל שאר העבירות.

אמנם באמת נראה שבכלל לא היו משהים קרבנות החטאת כל השנה, וכמש"כ רש"י בזבחים (ו. בד"ה כיפרו) שלא רצו ללון עם עבירות בידם, שהגמרא דנה אם קרבן שלא לשמו כיפר, ופרש"י שאע"פ שממילא הוא חייב עוד אחר לחובתו מ"מ נפק"מ שלא ידאג מן הייסורין בינתיים.

***

לראות את העבודה. וע"כ צ"ל שלא מצינו בשום מקום שהיו נשים עומדות בעזרת נשים ביוה"כ וכידוע שעזרת נשים נקראת "עזרת נשים" רק משום שבשמחת בית השואבה התקינו שם גזוזטראות למעלה לנשים, ומפורש בהשגות ראב"ד סוף פ"ו מהלכות ע"ז דזה היה רק לזמן לסוכות. ואמנם מצינו בחגיגה ט"ז ע"ב אמר רבי יוסי סח לי אבא אלעזר פעם אחת היה לנו עגל של זבחי שלמים והביאנוהו לעזרת נשים וסמכו עליו נשים, משמע שהיו עומדות בעזרת נשים, אבל מ"מ לא מצינו שבזמן שהיה הדוחק רב ועומדים צפופים עמדו יחד עם האנשים דמסתמא לא היה מקום לכל האנשים לעמוד בעזרת ישראל ובודאי עמדו גם בעזרת נשים וא"כ לא היו עומדים שם נשים. ואף שקצת משמע ביומא כ"א ע"א שכל העם היה עומד בעזרת ישראל ובעזרת כהנים ומאחורי הכפורת, מ"מ למיעוט ידיעתי לא מוזכר בשום מקום שהנשים היו עומדים בעזרת נשים בזמן עבודת כהן גדול. וגם מבואר בגמ' ביומא ס"ט ע"ב דהכהן גדול היה קורא בתורה בעזרת נשים ועיין ברמב"ם פ"ד ה"י כיצד הוא קורא יושב בעזרת הנשים וכל העם עומדין עליו וכו' ובודאי שלא עמדו שם נשים.

***

עמידת הכהן גדול בין הבדים בעת ההזאות

הרה"ג רבי אברהם גודמן שליט"א

לכבוד מערכת תורת הקרבנות הנכבד

נהניתי לעבור על הד"ת שנכתבו בטוב טעם ודעת, יישר כחכם!

בגליון מספר 15 הביא הרה"ג ר' חיים זכותא שליט"א דברי הגרא"ל מלין צ"ל שנחלקו רש"י והרמב"ם אם הכה"ג היה עומד בין הבדים בשעת הזיית הדם בפנים, והעיר שמפורש במשנה ביומא "נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד", הרי מפורש לכאורה שהיה עומד בין הבדים ואין מקום לומר שנחלקו בזה הראשונים.

אך אם כדבריו יוצא שהיה 'דין' על הכה"ג שיעמוד בין הבדים בשעת הקטרת הקטורת גם כן וזה לא מצינו בשום מקום, אלא נראין הדברים שבאמת הכה"ג לא היה חייב לעמוד בין הבדים בשעת הקטרת הקטורת לכ"ע ולא בשעת הזיית הדם בפנים לשיטת הרמב"ם, ולא הזכיר התנא מה שהכה"ג עמד שם אלא משום שכן היה עושה כדי שיוכל להקטיר הקטורת ולהזות הדם במקומם.

וממילא קמה דברי הגרא"ל מלין צ"ל וגם נצבה, שנחלקו רש"י והרמב"ם לענין מקום עמידת הכה"ג בהזיית הדם, ושורש המחלוקת הוא בפירוש המשנה בזבחים, דתנן התם "ודמן טעון הזיה על בין הבדים", רש"י פירש שכוונת המשנה היא שהכה"ג היה עומד בין הבדים אבל לא היה דין שיזה הדם לבין הבדים, ואילו להרמב"ם כוונת התנא היא שיזה הדם לבין הבדים וכשאר זריקת הדם.

וכשיטת רש"י מדויק בלשון הפיוט אמיץ כח, שלענין הקטורת לא הזכיר מקום עמידת הכה"ג אלא כתב ששם הקטורת בין הבדים, ואילו לענין הזיות דם הפר ודם השעיר דקדק לומר שהכה"ג עמד בין הבדים אבל לא הזכיר כלל איך היה ההזאות, וז"ל קיש צעדין לפרוכת וקרב לבדים קטורת שם בינימו ועשן ויצא וכו', רצף ונכנס וקם בין שדים רצוי הזיות טבל והצליף במנין וכו', רגל ועמד מקום ועוד ארון רצה הזיות כמעשה דם פר וכו' עכ"ל.

הרה"ג רבי יצחק ליסיצין שליט"א

במה שנסתפק הר"א גולדוסר אם בעיו"כ היו הרבה חטאות ואשמות, משום לפני ה' תטהרו. הנה קיי"ל שאין אומרים מזמור לתודה בעיו"כ (רמ"א תרד ב) כי אין מביאין קדשים לבית הפסול שממעט זמן אכילתם (ביאור הגר"א שם). וכן אין מביאין חטאות ואשמות בעיו"כ. ולר' שמעון דס"ל מביאין קדשים לבית הפסול לכתחלה לדעת הר"ש שביעית פ"ח מ"ז, אפשר להקריב חטאות ואשמות בעיו"כ. ואי נימא דאכן היו מרבים להביא אז, יש לשאול למה בחולין פ"ג א' דתנן בד' פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו אמה מכרתי, וכדברי ריה"ג אף עיוה"כ בגליל, למה לא קתני ולדברי ר"ש גם שלא בגליל, לפרש"י ע"ז ה: שבעיו"ט האחרון של חג צריך להודיע כי שוחטים חגיגה, וי"ד ניסן משום פסחים, וערב עצרת משום שלמי חגיגה ועולה ראה. דהיינו דמיירי בזמן המקדש ובסמוך למקדש, וכן בעיו"כ היו רבים מביאים חטאות ואשמות.

אבל תוס' בע"ז שם ובפסחים קב: ורש"י חולין פג. פירשו שמרבים לשחוט לסעודות ולא משום קרבנות. ולרש"י ע"ז שפי' משום קרבנות, לא קשה כי רש"י בפסחים צח: ד"ה מביאין, משמע דס"ל כמסקנת הירושלמי שם פ"ט ה"ח שגם לר"ש אין מביאין קדשים לבית הפסול לכתחלה אלא רק במקום זריזין דסמכינן שלא יוותר וא"כ שמא הצורך להתכפר קודם יו"כ אינו מתיר להביא חטאת ואשם בעיו"כ. ואכתי הספק במקומו עומד על עשיית לפני עיו"כ.

הג"ר איתמר גרבוז שליט"א השיבני בפשיטות שתטהרו הוא תשובה ולא כפרת חטאת.

***

עשיית יו"ט בשעה שיוצא בשלום מן הקודש

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג שליט"א

במה שהעיר הרה"ג רבי בנימין גרוסברד שליט"א בגליון 15 על מה שכתב הרמב"ם שהכה"ג היה עושה יו"ט כשיצא מעבודת היום, והרי כל זה לא היה בבית ראשון אלא בבית שני שהיו צדוקין, ולמה היה צריך הרמב"ם להביא את זה שלא יהיה לעתיד.

הנה הרמב"ם כתב בהל' עיוה"כ פ"א ה"ה ומלמדין אותו וכו' שמא לא למדת דבר זה עי"ש, והרי בגמ' אמרו דכ"ז היה רק בבית שני. ושם בה"ז כתב עוד דהיו משיבועין אותו בימי בית שני.

[הערת הכותב שליט"א: לכאן אכתי עיקר ההערה במקומה עומדת, מדוע לא הזכיר הרמב"ם אף כאן דהיו"ט בצאתו בשלום היה רק בימי בית שני כמו שהזכיר לגבי הא דמשיבועין אותו].

***

הגאון רבי חיים יוז'ק שליט"א

בענין תמיהת הרב בנימין גרוסברד שליט"א אמאי הזכיר הרמב"ם את היו"ט שעשה הכה"ג בצאתו בשלום, והרי אין זה נוהג אלא בזמן הצדוקים.

הנה לא נזכר שהכה"ג עשה יו"ט ביציאתו על שיצא בשלום ולא שינה לעשות כצדוקים, ואין דבר זה מסתבר כלל דמה מקום לשמחה זו, ומדוע יעשה כצדוקים? ולשון הרמב"ם בפיה"מ דף נ"ג: הוא

שישראל היו נבעתים כששהה מלצאת שמא אירעו מיתה אם עשה כצדוקין, אבל הכה"ג עצמו יודע שאינו צדוקי ואין מקום לשמחה ביציאתו מחמת כן.

וברמב"ם שם כתב עוד שהיו כהנים גדולים מתים בקה"ק אם לא היו ראויים, [ומשום דאין קדושת קה"ק מקבלת מי שאינו ראוי], ונראה פשוט דגם כה"ג שהסיח דעתו לרגע אחד ועלה במחשבתו ענין של חולין בעמדו בקה"ק הוא נמי בכלל זה, ולכן כל כה"ג היה בסכנה גדולה, ולכן היה עושה יו"ט על שיצא בשלום מן הקודש.

***

הרה"ג רבי יצחק ליסיצין שליט"א

בגליון תורת הקרבנות 15 הקשה הר"ב גרוסברד למה מזכירים ביו"כ את היו"ט של כ"ג ומראהו, הא אין בזה נשלמה פרים שפתינו'. וי"ל דזהו כמו שאומרים אשרי עין ראתה כל אלה, הלא למשמע אוזן דאבה נפשינו וכו' וכו', שהוא להתעורר לתשובה על שלא נבנה ביהמ"ק בימינו וכאילו נחרב בימינו בעוונותינו.

***

אכילת הכזן גדול מקרבנות יום הכיפורים

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג שליט"א

בגליון 15 הקשה הרה"ג רבי בנימין גרוסברד שליט"א על הא שנראה ביומא שהכה"ג הלך לביתו בגמר העבודה, והרי לתי' א' בתוס' יבמות מ' א' על הכהן המקריב הקרבן לאכול מן הקרבן, והו"ל להשאר כדי לאכול מבשר שעיר מוסף. והוסיף לתמוה על הרמב"ם שהזכיר את כל סדר עבודת הכה"ג ולא כתב שהכה"ג יאכל מהשעיר במוצאי יוה"כ.

והנה על הרמב"ם לא קשה מידי, שהרי לא הזכיר בהלכותיו כלל שהכהן המקריב צריך לאכול מהקרבן.

וביחס לקו' על התוס' צ"ל כדברי הבית הלוי ח"א סי' ב' אות ז' דמה שהתוס' כתבו שהכהן המקריב יאכל מהקרבן הוא רק בהקרבת מנחה, ולא בשאר קרבנות.

והכותב הנזכר יצא לדון בדבר החדש, דבמתני' מנחות צ"ט ב' אמרו דאם יוה"כ חל בע"ש הבבליים אוכלין את בשר השעיר כשהוא חי, והתוס' בדף ק' א' כתבו דמצוה קעבדי שלא יבואו לידי נותר, משמע שאין באכילתם קיום מצות אכילת קדשים, והרש"ש פי' הטעם הואיל ואכלו את הבשר כשהוא חי ולא מבושל. אך הכותב הנזכר ביאר דשעיר מוסף הקרב ביוה"כ מעיקרו לא בא לאכילת יום רק לאכילת לילה, וכל דינא דכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, נאמר רק באכילת יום ולא באכילת לילה, ולכן אכילתם בלילה הוי מצוה רק שלא יבוא לידי נותר. ובזה יישב דזהו הטעם שהכה"ג לא היה צריך לאכול מבשר השעיר שהקריב, הואיל וכל דינו שיאכל מהקרבן הוא רק באכילת יום ולא באכילת לילה.

ועל מה שכתב השעיר מוסף דיוה"כ דנאכל הלילה ולא היום הוא מעיקר דין השעיר שלא נאמרה בו אכילת יום רק אכילת

לילה. יש להעיר ע"ז ממתני' ריש שבועות מהו שיקרבו זה בזה, משמע דגם אם הופרש השעיר למוסף אחר - הוא קרב ביוה"כ, וכן להיפך אם הופרש ליוה"כ - קרב במועד אחר, ואם איתא דדינו חלוק דאין נאכל ביום, לכא' לא היה קרב זה בזה.

ומה שכתב דרק אכילת יום מכפרת ולא אכילת לילה, לכן אין בשעיר מצות אכילת בשר קדשים, לפ"ז לא היה צריך להחידוש הקודם דמעיקר דין שעיר המוסף דיוה"כ אינו נאכל ביום, ואף אילו מעיקר דינו היה נאכל ביום כשאר קדשים, מ"מ הואיל ובפועל לא אכלו את השעיר ביום משום תענית דיוה"כ ואכלוהו רק בלילה, לכן א"צ שהכה"ג יאכל ממנו הואיל ואכילת לילה אינה בכלל המצוה.

אך עיקר הדבר שכתב דאכילת לילה אינה מכפרת ואינה בכלל המצוה, הוא חידוש גדול שנאמר בלא כל אסמכתא.

***

הגאון רבי חיים יוזק שליט"א

במה שהעיר הר"ב גרוסברד שליט"א דלא מצינו שהכה"ג יחזור לעזרה במוצאי יוה"כ לאכול משעיר החיצון, והרי התוס' ביבמות דף מ. כתבו בתירוץ השני דיש מצוה על הכהן המקריב שהוא עצמו יאכל כזית מהקרבן. וכתב לתרץ דמצוה זו היא רק באכילת כהן המכפרת וכדאמרינן כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, ודין אכילת כהנים המכפרת היא רק באכילת יום ולא באכילת לילה, וביאר בזה את מש"כ התוס' במנחות דף ק. דהבבליים קעבדי מצוה באכילת השעיר שלא יבוא לידי נותר, ולא כתבו דהוי מ"ע דאכילת קדשים, והוא משום דאכלוהו בלילה.

ונתבאר בדבריו ג' חידושים. א. מצות אכילת כהן המקריב הוא רק באכילה המכפרת. ב. אכילת לילה אינה מכפרת. ג. אכילת לילה אין בה כלל מ"ע באכילת קדשים ורק צריך לאוכלה שלא יבוא לידי נותר. [ולכא' לפ"ז א"צ לומר דמצות אכילת כהן המקריב היא רק באכילה המכפרת וסגי לומר דהיא רק כשעיקר האכילה מצוה וזה ביום, אבל בלילה לית ביה מ"ע דאכילת קדשים ולכן ליכא עלי מצוה].

ולענ"ד דברים אלו מחודשים, דהנה הרמב"ן בפרשת צו (ז' ט"ז) כתב דעיקר המצוה לאכול הקרבן ביומו הראשון, אבל רשאי להשאיר ממנו גם למחר [בנאכלים לב' ימים]. ואי קיום עשה דאכילת קדשים הוא רק ביום הראשון היאך ישאיר ממנו למחר.

ובהן מצוה לאכול ביומו פירש החכ"צ תשובה קנ"א דהוא לאפוקי הלילה, אבל בצל"ח פסחים פח. ובאו"ש פ"ו ממעה"ק סוף ה"ו פירשו דהלילה הולך אחר היום ואף לכתחילה אוכלו בלילה, ומוכח דיש בלילה קיום מ"ע דאכילת קדשים.

ובעיקר הדבר לומר דבאכילת לילה ליכא מ"ע נראה בדבריו דהוא משום דאין אכילה זו מכפרת, ואין בזה שום הכרח דאכילה שלא מכפרת לא יהא בה מ"ע דאכילה.

וכן מש"כ דמצות אכילת כהן המקריב הוא רק באכילה המכפרת גם לזה אין הכרח כלל, והרי עיקר המצוה של אכילתו נאמרה במנחה, ובקה"י זבחים ס' ו' סק"ב נקט דמנחה אינה מכפרת, ומוכח דאיכא מ"ע דאכילה גם באכילה שאינה מכפרת, וכן דחיוב אכילת כהן המקריב הוי גם באכילה שאינה מכפרת.

[הערת הכותב שליט"א: הנה בעיקר הדבר דאכילת כהנים בלילה אינה מכפרת, כן נקט גם הגר"מ אריק צ"ל במפתחות לספר

חמדת ישראל דף י"ב א', והובאו דבריו במשנ"ח ויקרא עמ' תע"ב, ע"ש. ומה שנתבאר דלפי זה יש לומר שאין כלל מ"ע של אכילת קדשים בלילה, הוא עפ"י מה שביאר הרמב"ם במתק לשונו בסה"מ מצוה פ"ט, דקרא ד'ואכלו אותם אשר כופר בהם' דילפינן מינה את מצוות האכילה בקדשי קדשים מיירי באכילת כהנים המכפרת. ולפי זה אפשר דבחלק הבעלים שפיר איכא מ"ע באכילת לילה, אלא דמ"מ זהו דווקא בקדשים קלים שלדעת הרמב"ם בסה"מ מצוה פ"ט אכילתם נגזרת אחר מצוות הקרבתם, ולרמב"ן בהוספות לסה"מ מ"ע א' ילפינן לה מקרא ד'ואכלת לפני ד' אלקיך' האמור לגבי בכור. אבל לענין קדשי קדשים עדיין לא מצינו הכרח לומר שגם בלילה איכא מ"ע. ומה שיכול לדחות האכילה בקדשי קדשים ללילה כמ"ש הצ"ח והאו"ש, היינו משום דס"ל דכיון שנאכל כזית נתכפרו הבעלים, ושוב אין חיוב לאכול מבושר הקרבן אלא רק כדי שלא יבוא לידי נותר, וכמו שביארנו בתוס' במנחות ק. לפי זה.

והא דבמנחה יש מצוה לאכול אעפ"י שאינה מכפרת, היינו משום דגם מצוות אכילת המנחה ילפינן מקרא אחרניא כמ"ש הרמב"ם פ"י ממעה"ק ה"ב, והוא כמו שאר קדשים קלים שאכילתם מצוה אפי' שאינה מכפרת. כ"נ והבוחר יבחר].

***

הרה"ג רבי שמואל הכהן איצקוביץ שליט"א

לכבוד מערכת הגליון תורת הקרבנות

דבר שפתיים אך למחסור לשבח ולפאר את היוזמה הנפלאה של הוצאת הקבצים בעניני ביהמ"ק מדי חודש בחדשו, ואתם זוכים בזה שת"ח רבים מפלפלים ומעיינים בתורת הקרבנות, ובודאי שה"ז מוסיף בציפיה לישועה ולגאולה השלימה, ויה"ר שתזכו לראות בקיום הנבואה והיה מדי חודש בחדשו יבוא כל בשר להשתחוות וגו'.

אודות התמיהה העצומה שתמה מעת"ר הר"ב גרוסברד שליט"א בגליון של חודש תשרי מדוע הכה"ג לא אכל מקרבנות היום במוצאי יוה"כ אלא הלך מיד לביתו ועשה יו"ט לכל אוהביו.

ברצוני לחזק את התמיהה, כי שמעתי ת"ח שנו"נ בקושיא זו וטענו שאם כי לא מופיע במשנה וכדו' שהכה"ג אכל מהקדשים, אך לא שמענו אינה ראייה, ובהחלט יתכן שאח"כ במוצאי יוה"כ חזר הכה"ג לביהמ"ק ואכל שם מהקרבנות, וחכ"א שליט"א הוסיף שה"נ מסתברא שהרי היה צריך להמתין עד שיבשלו את הבשר ויהיה ראוי לאכילה, ולכן אמנם הלך לביתו אך לאחר זמן חזר לביהמ"ק ואכל מהקרבנות.

אולם האמת יורה דרכו שא"א לומר שהכה"ג חזר אח"כ לביהמ"ק דכידוע שכל העם היו מלווים את הכה"ג בצאתו מהקודש, וכתוב בסידור יעב"ץ (עמודי שמים דף ק"ה) מכתב מעד ראייה שמסרו לו הכהנים כי הרבה מהשנים לא היה כה"ג יכול להגיע לביתו קודם חצות הלילה מפני דוחק העם העובר, וראה שם בארוכה. והרי זמן אכילת קדשים הוא עד חצות, ובהכרח שהכה"ג לא חזר אח"כ לביהמ"ק לאכול מהקדשים. ועפ"י זה קמה וגם ניצבה כאלומה התמיהה מדוע לא אכל הכה"ג מהקדשים.

ויש להוסיף עוד דלא מסתברא שהכה"ג אוכל את הקרבנות בלילה, דא"כ נמצא שכפרת יוה"כ שבאה ע"י הקרבנות היא רק במוצאי יוה"כ.

יסוד המזבח

נידונים יסודיים בהלכה

אולם בתוס' זבחים לח. ד"ה מאי קרו לדמים דקרנות חציין למעלה ובמשמע שאינן ניתנין על כל המזבח ונראה דגם מזבח הפנימי שייך לחצותו. [והיה אפשר שהקשו התוס' רק אליבא דראב"ש, או דבאמת פליגי התוס' שם אתוס' דף צב: וס"ל דניתן רק אקרנות, או כלך לדרך זו דכיון שנותן אמה מכאן ואמה מכאן ומשום שההוא כנגד קרן חשיב רשות קרנות (ראה לשון רש"י נג. ד"ה מר סבר) לכך קרי ליה התוס' חציין למעלה, אבל לשון התוס' אינו מכיל כל זה ונראה שהענין בחצי המזבח]. גם בפרש"י שם לח: ד"ה מאי נראה דשייך מחיצה בפנימיות.

העולה בפשטות דעת התוס' דלמאי דקי"ל כרבי נותן הדם מחצי המזבח ולמעלה, אמה אילך ואמה אילך, ומצוה בחודה.

אבל לשון הרמב"ם בפ"ה ממעה"ק הי"ב ובעוד דוכתי שנותן על ארבע קרנות המזבח ולא כתב מחצי המזבח ולמעלה כמש"כ בהלכה ז' גבי חטאות חיצוניות, ונראה שאין במזבח הפנימי אלא גופה של קרן [אי לאו דנימא שסתם הרמב"ם משום שיכול לתת בכל המזבח כי פנימי אין לו מחיצה ודוחק], ויל"ע אם יש לדקדק מסתימה זו, גם יש לדייק ממש"כ הרמב"ם (בהי"ד) קרנות המזבח 'מבחוץ' ומשמע דאיירי בקרן שיש לה פנים וחוץ, ויש לדחות. עוד אפשר לדקדק מה שסתם הרמב"ם שנותן על הקרן ולא כתב כמו בהלכה ז' שמצוה בחודה, והנה גם מזה היה נראה שנותן בגופה של קרן ומשו"ה אין מצוה בחודה וכמו דאמר' אליבא דרבי גבי חיצוניות, ואמנם בדעת הרמב"ם דקדקו גבי חיצוניות דגם בקרן עצמה מצוה בחודה אבל יש לחלק אי הדין הוא דוקא בקרן דאז ליכא מצוה בחודה לבין אם נותן בכל מקום שכנגד הקרן דאזי גם בקרן עצמה מצוה בחודה דוק בזה (אבל אי"ז כמש"כ הז"ת לדרך נג' בדעת הרמב"ם עי"ש), [ושמא אין לדקדק כי סמך בכ"ז אמש"כ בה"ז].

ובמנחת אברהם (לדף י:): הקשה בשם הגרי"ד סולובייצ'יק לפי"מ שנראה בפשטות דעת הרמב"ם דבפנימיות נותן דוקא בגופה של קרן ואין מצוה בחודה א"כ איך נכלכל דברי הגמ' דף צב: הנ"ל דמבואר התם שיש מעליתא דקרן וחודה בפנימיות. והנה אי נימא כמש"כ התוס' דהמכוון אי כמר אי כמר לפי"ז ודאי קשה דהו"ל להרמב"ם לפסוק כרשב"א, ואי נימא דהוא לכו"ע אמאי לא כתב הרמב"ם שמצוה בחודה, וצ"ע. ונראה מזה שאין לדקדק מסתימת הרמב"ם שאין מצוה בחודה רק סמך אמש"כ בחיצוניות, אך א"כ כבר אזדא ליה גם הדקדוק השני דאולי גם בזה סמך על למעלה. ועצ"ת.

הלום ראיתי בחסדי דוד על התוספתא פ"ו ה"ד דפשיטא ליה דם חטאות הפנימיות ניתן רק על גופן של קרנות מזבח הפנימי. עוד עי"ש מה שדקדק בתוספתא דגם בזה מצוה בחודה.

***

מקום מתן הדם בחטאות הפנימיות

הרה"ג רבי אלחנן פישדוף שליט"א

בנין מה שדנו בגליון 15 שאלה ג', האם מקום מתן דם של חטאות הפנימיות במזבח הפנימי [כגון של יום הכיפורים] הוא דוקא למעלה מחצי המזבח.

יש לברר היטב את הנידון של מקום נתינת דם פנימיות. והנה יסוד הנידון הוא דבחטאות החיצוניות פליגי תנאי בזבחים נג'. דלרבי ניתנין מחצי המזבח ולמעלה ולר"א בר"ש אינה נעשית אלא על גופה של קרן, ואמר' התם דאליבא דרבי ודאי אינה נעשית דוקא בחודה אלא בכל אמה של קרן אבל אליבא דראב"ש פלגי אמוראי אם בעינן חודה או שנותן אמה אילך ואמה אילך. והלכה שנעשית מחצי המזבח ולמעלה אמה אילך ואמה אילך [ומצוה בחודה].

עוד איתא שם אהא דתנן חוט של סיקרא חוגרו באמצע להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים ואמר' מנא הני מילי אמר רב אחא בר רב קטינא שנאמר והיתה הרשת עד חצי המזבח התורה נתנה מחיצה להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים.

והשתא יל"ע בתרתי אי פליגי תנאי גם בחטאות הפנימיות, ועוד האם נתנה תורה מחיצה גם במזבח הפנימי.

והנה בזבחים צב: גבי כיבוס עבדינן מה ראית בין חטאות פנימיות לחטאת העוף ואמר' התם דאיכא מעליותא בפנימיות שכן קרן ואצבע וחודה והקשו התוס' שם דהא לא הוי אליבא דחד כי מאן דאית ליה קרן [היינו ראב"ש] לית ליה חודה ומאן דאית ליה חודה [היינו חד מהני אמוראי] לית ליה קרן, ותיירצו דהכוונה למאן כדאית ליה ולמאן כדאית ליה. הרי מבואר להדיא בתוס' דגם בפנימיות שייכא הפלוגתא אם נעשית בגופה של קרן, וא"כ להלכה דקיי"ל כרבי אי"צ קרן.

[עי' עוד ברש"י יומא נח: ד"ה התחיל דמבואר שנותן במזבח הפנימי על חודה של קרן, ולכאו' אם נותן בגופה של קרן לא שייך חודה וכמש"כ תוס' הנ"ל, אמנם אולי רש"י לא ס"ל כן, עי' בזבח תודה נג. ואכמ"ל]

והשתא דאיתנין להכי דלא בעינן קרן יל"ע אם נותן דוקא מחצי המזבח ולמעלה או שיכול לתת בכל המזבח, ובפשטות אין למזבח הפנימי מחיצה ורק בחיצוני הוא שאמר קרא והיתה הרשת וכו', יעויין היטב רש"י זבחים י' סוע"א דענין המחיצה הוא להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים ועי' גם בחי' מן רי"ז הלוי עמ' 72 דענין המחיצה לחצוץ בין מקום קרנות למקום יסוד.

שו"ת בדיני הקודש והמקדש

תשובות הקוראים שליט"א על שאלות מהגליונות הקודמים
הדברים נכתבו לעורר את העיון בלבד

שאלה ג'

לשיטת האחרונים (בית הלוי ח"ב סי' ט', רש"ש יבמות לג.) שדייקו בדעת רש"י שאין זר שוחט קרבן ציבור בשבת, משום שאין מצוותו מוטלת עליו, האם לפי זה נאמר דזר אחר [ואולי אף הכהנים] לא יוכל לשחוט ק"פ בשבת כיון שהשחיטה מוטלת על בעל הקרבן, וכמו כן עולת ראה ושלמי תגיגה הקריבים ביו"ט אף שהם צרכי גבוה, לא יוכל זר לשחוטם.

מדברי הרש"ש על רש"י ביבמות שם נראה דכיון דהזר שהוא הבעלים שוחט לכתחילה, לכן גם זרים בכלל דחיית השבת בין אם הם הבעלים ובין אחרים, משא"כ בק"צ דמוטל דוקא על הכהנים אין בכלל ציווי של במועדו לדחות שבת.

ועי' ברש"ש פסחים ז' ב' שמסיק שהבעלים רק מצווים להשתדל שהקרבן ישחט או ע"י עצמן או ע"י שלוחן, [ולכן נכלל בדחיית שבת גם אחרים הראויים לשחוט ע"י שליחות, או בדיעבד גם בלי דין שליחות הבעלים].

שאלה ד'

לדעת רוב האחרונים צריך הכהן המוציא את הדשן ללבוש ד' בגדי כהונה עד שמניח את הדשן מחוץ למחנה. ולפי זה אסור לו ללבוש שום דבר ברגליו כדי שלא יהיה יתור בגדים, וא"כ הולך יחף עד חוץ למחנה.

ויל"ע אם מותר לרכב בעגלה וכיו"ב, או שנאמר שצריך דווקא לילך ברגליו כדי שיחשב שהוא מוציא הדשן. וכן ויל"ע אם מותר לשבת בעגלה, דהא בעבודה צריך מעומד.

בהדה"ק בפ"ב מהל' תמידין ומוספין הל' ט"ו (מהדורת ביקורת הדה"ק סוף ס"ק קל"ג) כתבנו בס"ד להסתפק אם צריך ימין בהוצאת הדשן שאינה עבודה לדעת הרמב"ם, או דרק בתרומת הדשן נאמר לימוד מיוחד בירושלמי (יומא פ"ב ה"א) שצריך ימין, אבל לא בהוצאת הדשן, אף דצריך כהן ובגד"כ. ואם צריך ימין יתכן דאם רוכב בעגלה אינו מקיים המצוה משום שיש בזה פסול חציצה.

אך עי' בגר"ח בהל' תו"מ דגם במקומות שצריך כהן עדיין אינו מוכח דחציצה פוסלת, וזה תלוי אם מעשה זה צריך להיות בעצמו של כהן דוקא או דסגי דנעשה המעשה על ידו ואכמ"ל.

שאלות שנשלחו למערכת

בדברים שאינם מפורשים בש"ס ורמב"ם

מצינו שהשוו הפוסקים בין הדין של 'תיכף לסמיכה שחיטה' לדין 'תיכף לנטילה ברכה' לענין שיעור 'תיכף'. ויש לדון, האם יש איסור להפסיק בדיבור לאחר הסמיכה כמו לאחר הנטילה.

הרה"ג רבי אליהו חיים הלוי לרנר שליט"א

גליון מס' 14

שאלה ד'

היודע שלא יכול להקטיר את האיברים האם יש מצוה עכ"פ למולחם.

הנה לא ביאר השואל מה כוונתו במש"כ ד'יודע שלא יכול להקטיר', דאם זה מחמת פסול שבאיברים פשיטא כמו שכתב הגאון רח"מ שטינברג שליט"א [בגליון 16] דאין מה להסתפק בזה, אבל אם זה באופן שלא חל פסול באיברים עצמם יתכן דחל דין הקטרה על המלח בפנ"ע גם אם לא יוקטר האיבר שנמלח, עי' בחזו"א מנחות סי' כ"ה סקט"ז דמלח שנפל מעל האבר חייב להקטירו אפילו כשכבר קרב האבר דבמליחה מתקדש המלח ונעשה קרבן, אך אח"כ מסיק החזו"א שם ואפשר דאין מלח נקרב בפנ"ע שעיקר קרבן של מלח אינו [אלא (כנדצ"ל)] לעלות ביחד עם האבר והוי מלח כעצם אלא דבמלח צריך להחזירו על האבר.

ואמנם בכתבי הגרי"ז מנחות י"א כתב דיש לחקור אם כשהמלח על האבר הדין הקטרה אינו אלא בהאבר המלוח אבל המלח בפנ"ע אין לו דין הקטרה או דנימא דכשהמלח מונח על האב אז יש גם על המלח דין הקטרה בפנ"ע ומצווים להקטירו עכ"ד ונמצא דגם מסתפק כעין הנ"ל, אולם ספיקו אינו אלא להקריבו עם האבר ועיי"ש בהמשך דבריו דאם פירש מהאבר דצריך להחזיר אותה מלח על גבי האבר, אך מהחזו"א נראה [בתחילת דבריו עכ"פ] דחל מצוה בפנ"ע על הקרבת המלח ורק אם היה האבר פסול מעיקרא נמצא דלא בר מליחה כלל ולא חל תורת מליחה עלה אינו נקרב.

גליון מס' 16

שאלה א'

יש להסתפק בהא דאכילת הכהנים מעכבת את הכפרה, האם סגי שיאכלו כזית מהקרבן או שהכפרה נגמרת רק באכילת כל הקרבן.

הנה השפ"א פסחים נ"ט ב' מסיק דסגי בכזית וכן מבואר בחזו"א סי' קכ"ד בהערות לדף הנ"ל [ד"ה ובגמ' עירובין], ועי' מש"כ בהדרת קודש פ"י מהל' מעה"ק סק"ה ובצה"ק שם.

שאלה ב'

יש לעיין בתמורת בכור ומעשר אם מועלין בה מן התורה, דהרי אין להקדש בה כלום כיון שא"א להקריבה ולכשיפול בה מום הרי אינה צריכה פדיון, וא"כ אפשר דזה דומה לחטאות המתות שאין מועלים בהם מה"ת.

פשוט דאינו דומה לחטאות המתות, דשם הופקעו מקדוה"ג וגם מקדו"ד משום דאינה בת פדיון ואין מה לעשות עמה, אבל בתמורת בכור ומעשר יש בה קדוה"ג עד שנפול בה מום.

מערכת "תורת הקרבנות" ת.ד. 3196 בני ברק

טל' 050-4134645

כתובת: korbanot@neto.net.il

ניתן לקבל את הגליון במייל מידי חודש

הערות תמיהות וישובים בעניני הלכות הקרבנות יתקבלו עד ל' בחודש. עדיפות להערות קצרות. ניתן לשלוח ע"י הנציגים בכללים או במייל לכתובת או לת.ד. 3196 ב"ב